

Από Νυμφών δρόμος ἀναμέσον ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων φέρει εἰς τὸ **Μακροχώριον**, τὴν παρὰ βυζαντινοῖς **ΑΦΑΜΕΙΑΝ**, ὡς αὐτὴν γράφει Νικήτας ὁ Χωνιάτης· ἀλλ' ὁ ἐν ἀρχῇ τῆς I' ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσας Εὐθυμίου τοῦ πατριάρχου βιογράφος **ΑΠΑΜΕΙΑΝ** γράφει (Vita Euthymii ἐπιμελεία De Boor, ἐν Βερολίῳ, 1888, σ. 1). Παρὰ Καντακουζηνῷ ἀναφέρεται ὅτι εἶχε παλάτιον ἢ Ἀπάμειαν. Ἦτο δὲ τετειχισμένη ἐπιμελῶς ὑπὸ τῶν φράγκων κατακτητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· μετὰ τὸ 1261 φαίνεται ὅτι τὰ ὀχυρώματα αὐτῆς ὑπέστησαν φθορὰς, ὁ δὲ Καντακουζηνὸς, αὐτὸς ἐτείχισεν ὀχυρώσας τὴν Ἀπάμειαν, τῷ 1345 (Παχυμέρης Α' σ. 110. Κιντακ. Β', σ. 518). Ἐκτοτε οὐδεμίαν μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κπόλεως μαρτυρίαν γινώσκω.

Ἡ στήλη τοῦ Αἰθερίου, κατὰ τύχην εἰς ἐμὲ γενομένη γνωστὴ, ἀναφέρει οἰκοδομὰς καὶ κτήματα, οὐχὶ δὲ Ἀπάμειαν· ἔχει δὲ οὕτω, διὰ κεφαλαίων γραμμάτων

† Ὅροι διορίζον
τες τὰ δίκαια τοῦ
Ὁρφανοτροφίου,
καὶ Αἰθερίου τοῦ
ἐνδοξ' κουράτορ
τῶν ἐμφυτευθέν
των αὐτῷ τόπων †

Ἡ ὑπόθεσις ἀνατρέπει εἰς τὸ μέσον τῆς 2^{ης} ἑκατονταετηρίδος, ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ. Οἱ «Λίθοι καὶ Κεραμίαι» (σ. ρξς') σημειοῦσιν ὅτι ὁ Αἰθέριος ἦτο συγκλητικός, ἦτο καὶ κουράτορ (κεχαγλὰς τουρκιστί) τῆς Ἀντιόχου οἰκίας, ἀλλὰ καὶ ταραχὰς ἐκτελεσθῶν κατὰ τῶν καθεστώτων, τῷ 566 ἢ 567 ἀποδείχθεις συνωμοστῶν κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανῆς, κατεδικάσθη εἰς θάνατον.

Τοῦ ἀναφερομένου Ὁρφανοτροφίου ἀκαθόριστος μένει εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἢ τοποθεσία· ἀλλὰ τὸ ἔγγραφον ἀπομαρῶν εὐρέθη εἰς τὸν κήπον Ζαχαριάδου κατὰ τινὰς ἐσκαφὰς χωμάτων, ὁ δὲ κήπος ἀπέχει τῆς Ἀπαμείας (Μακροχωρίου) σχεδὸν τέταρτον ὁδὸς διὰ τὸν πεζὴν μεταβαίνοντα ἀπὸ Ἀπαμείας εἰς Ἅγιον Στέφανον. Ἐκεῖτο πρὸ χιλίων ἐτῶν τὸ Μακροχώριον ἐκεῖ, ὅπου σήμερον; Ἐν μέσῳ τῆς κωμοπόλεως, πρὸ τῆς οἰκίας Ἰωάννου Βόλτου, ἐδεικνύοντο λείψανα τῶν τοίχων τοῦ μεγάλου καὶ περιωνύμου ναοῦ τοῦ Ἐβδόμου. Ὁ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» συγγραφεὺς Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος φαίνεται πῶς ὠθῶν τὴν Ἀπάμειαν πρὸς τὰ μέρη τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ὑφασματοποιείου (Μπασμά-χανέ), φ' κατηκολούθησε καὶ ὁ Μηλιαράκης (Ἱστορία τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, σ. 553. Εἰς τὸ βιβλίον καὶ τινες ἀνακρίβειαι δυνατόν 'να εὐρεθῶσι' τὸ Ῥήγιον ὀνομάζει κωμόπολιν (σ. 590), ἀγνοῶν ὅτι εἶχεν 20 οἰκίας, καὶ γράφει Κλουτσοῦκ-Ἰκμετζέ). Ἐνώπιον ἀποριῶν καὶ διαστροφῶν ὁ γράφων τὰ παρόντα σημειοῖ ὅτι τὰ εἰρηπία τοῦ φρουρίου τῆς Ἀπαμείας παρατηροῦνται ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως ταύτης.

1) τὴν βιογραφίαν ταύτην, πολύτιμον ἱστορικὸν μνημεῖον, ἀνεῦρεν ὁ ἀείμνηστος φίλος μου G. Hirschfeld ὁ ἑλληνιστής.

2) ἐν Λίθοις καὶ Κεραμίσι ἀναφέρονται αἱ παραπομπαί, εἰς Μαλαλάν, Εὐάγριον, Εὐστράτιον, Θεοφάνη, Σιμοκάττην, καὶ Κεδρηνόν.

ΑΦΑΜΕΙΑ

Μ.Β.Γ.Ι.Λ.

Θεσσαλονίκη

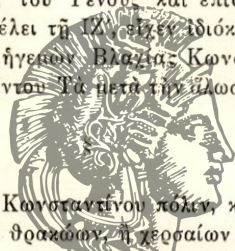
22.1936

π. 26-34

§

Μεταξὺ τῆς Ἀπαμείας καὶ τῶν Γαλαταρίων κεῖται τὸ μέγα χωρίον ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ. Εἰς αὐτὸν ἀπέβησαν οἱ κατακτηταὶ τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν σταυροφόροι τῇ 23 ἰουνίου 1203, ὅτε ἡγουμενεῖον, ἢ, τὸ καθ' ἡμᾶς, πρωτοπαπαδίκιον (abbaye) ὀνομάζει εἰς τὴν Κουγκέσταν αὐτοῦ ὁ Ville Hardouin. Ἐπὶ τάφου τινὸς Γεωργίου υἱοῦ Ἰωσήφ καὶ Μαρίας ἐπιγραφὴ τοῦ 1686 κατ' οὐδὲν προάγει τὰς ἡμετέρας ἐρεῦνας· ἤδη γινώσκομεν ὅτι Παρθένιος Δ' ὁ Μογίλαλος (Χουμχούμης) σὺν τῇ συνόδῳ αὐτοῦ, κατὰ ἰανουάριον τοῦ 1669, ὀνομάζει χωρίον τὸν Ἅγιον Στέφανον, ἀποσπῶν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς διοικήσεως τοῦ μητροπολίτου Δέρκων καὶ ὑποτάσσων τῇ κηδεμονίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κόπεως. Ὑποθέτω ὅτι παρεθέριζον ἐν Ἀγίῳ-Στεφάνῳ καὶ τότε λογάδες τοῦ Γένους καὶ ἐπιφανεῖς ὁρθόδοξοι. Ἐν ἀρχῇ τῆς ΙΗ', εἰ οὐχὶ ἐν τέλει τῇ ΙΖ', εἶχεν ἰδιόκτητον ἐν Ἀγίῳ-Στεφάνῳ μέγαρον ὁ δυστυχὴς ἡγεμὼν Βλαχίας Κωνσταντῖνος Μπασαράμπας Μπραγκοβάνος (Ὑψηλάντου Τα μετὰ τὴν ἔλωσιν· σ. 294 καὶ 296).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν Κωνσταντίνου πόλιν καὶ ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ Ἑπταπυργίου, ἔξωθεν τῶν θρακῶν, ἢ χερσαίων τειχῶν, ἀνερχόμενοι, ἀλλ' οὐδαμοῦ παραμένοντες, φθάνομεν εἰς τὴν πύλην Ἀδριανοπόλεως, ἢ Μυριάνδρου, καὶ κατὰ τὸν Α. Mordtmann τὸν ἱατρὸν, Χαρισίου πύλην. Ἐξ αὐτῆς ἐξηρχόμεθα πρὸς τὰ μικρὰ χωρία, περὶ ὧν ἔγραψα ἄνω. Ὁ εἰς καὶ μόνος δρόμος, ἔξω τῆς πύλης, διχαζόμενος εὐθὺς ὁδηγεῖ διὰ μὲν τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος εἰς τὸ χωρίον ΛΙΤΡΑΣ (Λύτρας ;), διὰ δὲ τοῦ δεξιοῦ εἰς ΤΟΠΤΣΗΛΑΡ. Εἰς αὐτὸ φθάνομεν πεζῇ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν, εἰς τὰς Λίτρας μετὰ μίαν ὥραν καὶ ἓν τέταρτον.

Ἐν Λίτραις οὐδεμίαν οὐδ' ἐπὶ πέτρας εὔρον μαρτυρίαν, οὐδ' ἐπὶ χάρτου, φωτίζουσιν ἡμᾶς περὶ τοῦ παρελθόντος αὐτῶν. Παράδοσις ὑπῆρχε παρὰ τοῖς παλαιοῖς κωνσταντινοπολίταις, ὅτι αἱ Λίτραι συνφκίσθησαν ὑπὸ ἀθιγγάνων, προσελθόντων εἰς τὸν χριστιανισμὸν καὶ βαθμηδὸν ἐξελληνισθέντων· πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως μετόικουν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὸ χωρίον, ὡς εὐάερον· ἀλλ' ἦτο τὸ ταλαιπωρον ξηρόν, ἀνικμον, ἐστερημένον ὕδατος ἐπαρκοῦς. Ἀπ' αὐτοῦ ἀπεῖχον ἀνά ἡμίσειαν ὥραν τὸ μὲν τοῦ δὲ τὰ χωρία, περὶ ὧν ἔγραψα ἄνω.

Ὁ δεξιὸς τοῦ διχαζομένου δρόμου βραχίων ἄγει ἡμᾶς εἰς **Τοπτηλὰρ** = **Πυροβολητάς**. Πρὸ τοῦ 1860 ἐπὶ σειρὰν μακρὰν ἐτῶν, εἶχεν ἡ τοποθεσία αὕτη πολλοὺς—περὶ τοὺς δεκαπέντε—ἀνεμομύλους, ἰδιοκτησίας ἐλ-

λήνων, διαμενόντων ἢ εἰς τὰ ἐκεῖ πανδοχεῖα, ἢ εἰς τὴν ἐντὸς τῆς Μυριάνδρου πύλης (Ἐῖρνε-καποῦ) συνοικίαν, τὴν ἔχουσαν ναὸν ἁγίου Γεωργίου. Ὁ ἱατρὸς Mordtmann εἰς τι μέρος τοῦ λαμπροῦ συγγράμματος αὐτοῦ Esquisse topographique de Constantinople ὑποθέτει—δῆλα δὴ γράφει μετ' ἐνδοιασμοῦ, μήπως ὥσιν αἱ Λίτραι αἱ παλαιαὶ παρὰ βυζαντινοῖς ΑΡΕΤΑΙ. Τὸν τόπον τῶν Ἀρετῶν κατέχει τὸ Τοπτηλάρ. Ὁ λαμβάνων ὑπὸ σπουδὴν τὴν Ἄνναν Κομνηνὴν εὐρίσκει τὴν περιγραφὴν ταύτην τοῦ λόφου τῶν Ἀρετῶν, ὅτι «ὑπερκείμενος μὲν τῆς πεδιάδος, καὶ τοῖς κάτωθεν ἱσταμένοις καὶ πρὸς τοῦτον ὁρῶσιν εἰς λοφίαν ἀνатеχνόμενος, καὶ τὴν ἑτέραν μὲν πλευρὰν πρὸς θάλασσαν ἀπονεύων, κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν πρὸς τὸ Βυζάντιον, ταῖς δὲ γε λοιπαῖς δύο πρὸς ἄρκτον καὶ δύσιν παντὶ ἀνέμῳ καταπνεόμενος, διειδὲς ὕδωρ καὶ πότιμον ἔχων ῥέον ἀεὶ, φυτῶν δὲ καὶ δένδρων παντάπασιν ἁμοιῶν» (Ἄννα· Α' σ. 117). Ὁ μεταβάς εἰς ἐπίσκεψιν τῶν Λιτρῶν, κατέμαθε βεβαίως ὅτι τὸ χωρίον διακρίνεται ἐπὶ λειψυδρία, θάλασσα δὲ ἀόρατος ἐξ αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ Τοπτηλάρ βλέπει τις θάλασσαν, τὸν ποταμὸν Κύδαρον (Σιγγάρο). Εἰς τὸν λόφον τῶν Ἀρετῶν ὁ αὐτοκράτωρ Ῥωμανὸς ὁ Α' τοῦ 1068-70, φκοδόμησεν εὐπρεπὲς ἀνάκτορον, εἰς αὐτὸ δὲ κατ' ἀπομνημονεῖον τοῦ 1081 διέμειναν οἱ Κομνηνοὶ, πρὸς τὴν κατάληξιν τῆς Κοιτίδος τοιμασθέντες. Τεμάλια παλινθίων ἐγγράφων εἶδον πολλὰ καὶ μαρτυροῦν μετὰ σταθερῶν καὶ τῆρα καὶ παραστάτας παραθύρων. Ἦσαν πάντα μέγιστοι σιγηλοὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ ἀνακτόρου, καὶ ναοῦ. Οὐδὲν ταῦτα εὐρομεν ἐν Λίτραις.

Ἀπὸ τῶν Ἀρετῶν καταβαίνει τις εὐκόλως ἐντὸς ὥρας τὸ πολὺ, εἰς τὸ ΚΙΟΤΣΟΥΚ—ΚΙΟ·Ι, δῆλα δὴ *Μικρὸν χωρίον*, ὥσανεὶ τὰ λοιπὰ, ἅτινα ἐπεσκέφθημεν, ἦσαν μεγάλα. Εὗρον οἰκίας 25 καὶ εἰς αὐτὸ, καὶ μέγαρόν τι εὐρύχωρον, κτισθὲν πρὸ τοῦ 1870 ὑπὸ τοῦ ἡπειρώτου τραπεζίτου Χρηστάκη Ζωγράφου, εὐεργετήσαντος καὶ τὸν ναὸν τοῦ χωρίου, καὶ τὴν μικρὰν αὐτοῦ σχολήν.

Ὁ ναὸς ἀριθμεῖ τελευταίαν οἰκοδομήν τὴν τοῦ 1835, ἀλλὰ καὶ τῆς προγενεστέρας ἐσώζετο τῷ 1891 μνημεῖον ἢ ἐξῆς ἐπιγραφὴ

† Ὁ πάνσεπτος οὗτος ναὸς ἀνε-
καινίσθη δι' ἀναλωμάτων τῶν εὐ-
σεβῶν χριστιανῶν, ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιε-
ρωτάτου κυρ Σαμουήλ ἔτος αψνθ', μαρτίῳ η'
Π: Β: ΚΦ: Π: ΓΚ: Γ: Χ: ΕΠ:

Οὐδὲν εἶδον ἐν τῷ ναῷ μνημεῖον παλαιὸν χριστιανικῆς τέχνης· αἱ παλαιότεραι εἰκόνες ἐγράφησαν, τινὲς μὲν μικρῷ μετὰ τὰ μέσα τῆς ΙΗ' ἐκα-

τονταετηρίδος, ἄλλαι περὶ τὰ 1805—6, καὶ τῷ 1835. Τὸ ἀντιμίνσιον ἦτον ἐκ τῶν λεγομένων ἀγιοταφικῶν : Ἀβραμίου Ἱεροσολύμων. Ἡ ἱερατικὴ ζώνη (λειτουργικὴ) ἔφερε κεντητὸν, μόλις διακρινόμενον, τὸ ἔτος 1819.

Εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ χωρίου δεκάλεπτον ἐγίνοντο ἀνασκαφαὶ ἀπὸ τοῦ 1888—1892, νομίζω ὑπὸ ἰδιωτῶν. Ἡμισυ μέτρον μόλις ὑπὸ τὴν γῆν εὐρέθη ψηφοθέτημα, οὐ τὸ μῆκος ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν 4 καὶ 90 γαλλικοῦ μέτρον. Μεσημβρινώτερον τοῦ μέρους τούτου, παλαιότερα τις ἐκσκαφὴ γενομένη ἀπεκάλυψεν, εἰς βάθος σχεδὸν δύο μέτρων, λείψανον τοίχου πλατοῦς ἔχοντος 90 ἑκατοστῶν, καὶ στηλοβάτην τέχνης ἑλεεινῆς.

§

Εἰς πάντα τὰ μέρη ταῦτα μετέβην πολλάκις—ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τοῦ 1902, καὶ ἐνῶ τῶν ἐλληνικῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων ἡ καθόλου σύστασις ἡλαττοῦτο μαραινομένη, τῶν τουρκικῶν ἀνέθαλλε πληθυνομένη. Τὸ ἑλεεινὸν τουρκικὸν χωρίον Βίδος (προφέρεται Vidoss) ἴσως ἔμεινε πτωχικόν, οἷον εἶδον πρὸ 65 ἐτῶν, ἀλλὰ τὸ Τοπιτσηλὰρ καὶ τὸ ἡμίσειαν ὄραν ἐνδότερον Μποσνά-κιοῦ (χωρίων τῶν ἐκ Βοσνίας) ἀνεπτύχθησαν μέχρι τοῦ 1908 εἰς σπαστάδας, οὕτως εἶπεν ἑρμηνεύων μικρῶν ἐπαύλεων. Ἡτὰ δυνατόν γ' ἀναπτύχθωσι καὶ τὰ ἐλληνικὰ χωρία, ἀλλ' ἴσως οἱ διημι-κοῦντες αὐτὰ παναθλιώτατοι. Μέχρι τοῦ 1885, ὅτε κατεστράφησαν κατὰ τὸ ἡμισυ ἐκ πυρκαϊᾶς, αἱ Λίτραι εἰσέπρατον κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ καπηλείου αὐτῶν, κτήματος τοῦ ναοῦ (ἁγίου Γεωργίου), λίρας χρυσᾶς τουρκικᾶς 400, ὑπὲρ τὰς 9,000 φράγκων χρυσῶν. Ἐξωδεύοντο δὲ, καθὼς ἔμαθον, πρὸς συντήρησιν τοῦ ναοῦ 15—20. Εἰς τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου 48, κανδηλάπτου 12, καὶ ἴσως ἐλάμβανε καὶ ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου—ἴσως 20, ἐν ὅλῳ 100. Καὶ ἐν τούτοις τῷ 1888 παρετήρησα εἰς τὸ ἱερατικὸν φαινόλιον ὀπὴν εὐμεγέθη, προελθοῦσαν ἐξ ἀνθρακος ἀνημμένου. Ἐξ ἐνὸς τελετουργικοῦ βιβλίου—νομίζω Παρακλητικῆς—ἔλειπον 4 σελίδες, καὶ οὐδὲ ἐσκέφθησαν νὰ μεταγράψωσιν αὐτάς ἐξ ἄλλου βιβλίου. Ἦκουσα δὲ, ἐρωτήσας περὶ τῶν περισσευμάτων, ὅτι δίδονται εἰς τούρκους ἀνακριτὰς ὁπόταν *συμβαίνει νὰ μαχαιρωθοῦν, ἢ νὰ δαρθοῦν κατόπιν μέθης, ἢ ἐάν ποτε πέριξ τῶν Λιτρῶν εὐρέθῃ τις πληγωμένος*· δηλαδὴ κατέβαλλε τὸ τοῦ ναοῦ ταμεῖον τὰ χρηματικὰ πρός τιμα μεθυσμένων, ἀτασθάλων καὶ τρελλῶν λιτρηνῶν. Εἶχον δ' αἱ Λίτραι 110—115 οἰκογενείας· ὁ Σαφρὰς περὶ τὰς 70—ὁ Καλφὰς 160, ἢ καθ' ἑτέραν (ἰδιωτικὴν πάντοτε) πληροφορίαν 200. Ἀλλ' ἐκ τῶν 200, ἢ τῶν 160 τούτων τὸ μὲν ἐν τέταρτον ἔμαθον τῷ 1887 ὄντας στειροῦς, τὸ δὲ τέταρτον χήρου. Καὶ Καλφὰς καὶ Σαφρὰς εἶχον ἀπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἑκαστος κτημάτων (δύο παντοιοπωλείων καὶ ἐνὸς κουρείου) λίρας τουρκικᾶς 200 χρυσᾶς ἑτησίως· ἐξώδεε δὲ ἑκατέρω τῶν ἐλληνικῶν

τούτων κοινοτήτων εἰς ἐπιμίσθιον ἱερέως, εἰς μισθὸν διδασκάλου, εἰς μισθὸν κανδηλάπτου ὅσα καὶ αἱ Αἵτραι. Σημειωτέον ὅτι συνήθως ὁ διδάσκαλος ἦτο καὶ ἱεροψάλτης, ὥς ὁ κανδηλάπτης ἦτο παιδονόμος. Ἐμαθον δ' ὅτι τὰ ταμεῖα τῶν ναῶν ἐχορήγουν καὶ εἰς τὸν μικτάρην (ἢ σφραγιδοφύλακα;) τοῦ χωρίου μισθὸν ὀλίγον ἢ πολὺν: ὑποθέσατε λίρας 200 τὸ πολὺ κατ' ἔτος· αἱ λοιπαὶ ἐχάνοντο.

Ὑποβάλλοντες ἀπολογισμοὺς, κρατοῦντες ἢ ὄχι κατὰστικα ἀκριβῆ, ἢ ἡμικριβῆ, προσόδων καὶ δαπανῶν πρόκριτοι καὶ κάτοικοι, καὶ πάροικοι, καὶ ἄποικοι ἐπετέλουν τὸ πρὸς τὴν πίσιν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐθνικότητα καθήκον, καθὼς ἀντελαμβάνοντο αὐτοῦ, *συζυμώνοντες τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν μετὰ τῆς κοινοτικῆς ὑποστάσεως.*

§

Τα ταλαίπωρα χωρία εἶδον ἡμέρας ἐπιφανεῖς : ἀναρρήσεις, ἐπικέψεις μεταστάσιμα αὐτοκρατόρων, θριάμβους αὐτῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς στρατηγῶν, αὐτοκρατειρῶν καὶ μοναρχῶν προσκυνήματα εἰς ναοὺς, οὓς ἐδόξασεν ἡ εὐγλωττία τοῦ ἱεροῦ Χριστοτόμου. Ἀλλὰ καὶ πολὺ συνεχῶς, μάλιστα κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος, εἶδον τὰς ἱεράς πορείας εἰς τὰς «συνάξεις» ἱερῶν ναῶν καὶ μονῶν. Παραθέτω συνάξεων πολλὴν ἀναγραφὴν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΣΥΝΑΞΕΙΣ ΕΙΣ ΧΩΡΟΥΣ ΘΡΑΚΟΥΣ ΑΘΗΝΩΝ

ἔξω τῆς Κωνσταντινέου πόλεως

Ἰανουαρίου 7, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Προδρομοῦ εἰς τὸ ἑβδομον καὶ εἰς τὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Λοφάδ, ἔξω τοῦ Ἁγίου Ῥωμανοῦ (Τόπ-καποῦ)—8, εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου τῆς Πηγῆς—13, εἰς τὸν Ἅγιον Στρατόνικον εἰς τὸ Ῥήγιον—καὶ διὰ τὴν μνήμην ἐγκαινίων, εἰς τὸν ναὸν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ τῆς μονῆς τοῦ Βαθέως Ῥύακος, ἔξω τῶν τειχῶν—14, ἐπὶ μνήμῃ Στεφάνου κτίτορος τοῦ Χηνολάκκου, εἰς τὴν μονὴν ταύτην, ἔξω τῶν τειχῶν (Ἡ 14 κατὰ τὸ Τυπικὸν τῆς Μ. Ἐκκλησίας παρὰ Δημητρεῦσκη)—23, ἐπὶ μνήμῃ Κλήμεντος, εἰς τὰ Εὐδοξίου (κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν ἀκτὴν τοῦ Βοσπόρου ὑπερθεῖν τοῦ Μεγ. Ῥεύματος)—26, λιτὴ εἰς τὸν Κάμπον, ἄνω τοῦ Μακροχωρίου, ἐπὶ μνήμῃ σεισμοῦ τῆς 26 Ἰανουαρίου 449, ἢ 450.

Φεβρουαρίου 5, εἰς τὸν ναὸν Ἀγάθης μάρτυρος, ἄνω τοῦ Μακροχωρίου—17, ἐπὶ μνήμῃ Θεοδώρου Τήρωνος, εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βαθέως Ῥύακος, ἴσως εἰς τὸ Τσομπάν-ἁγιασμασί τῆς σήμερον—καὶ εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ, παρὰ τὸ Κοσμίδιον (Ἐγιούπ).

Μαρτίου 6, εἰς τὸν ναὸν τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρτύρων ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Πηγῶν, ἢ Πηγῆς—11, ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ Ἐπιμάχου μάρτυρος; εἰς τὸν ναὸν ἁγίου Στρατονίκου, εἰς τὸ Δέκατον (Κλουτσούκ—Τσεκμετζέ).

Ἀπριλίου 11, ἐπὶ μνήμη μάρτυρος Ἀντίπα, αὐτόθι πάλιν.

Μαΐου 4, ἐπὶ μνήμη Προβου, Ταράχου, Ἀνδρονίκου, εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, πλησίον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς—8, ἐπὶ μνήμη Ἰωάννου Θεολόγου, εἰς τὸ Ἐβδόμον (πάλιν παρὰ τὸ Μακροχώριον)—10, ἐπὶ μνήμη Ἐπιμάχου καὶ Γορδιανοῦ εἰς τὸν Ἅγιον Στρατόνικον, εἰς τὸ Δέκατον (εἰς Κιουτσούκ-Τσεκμετζέν πάλιν)—11, ἐπὶ μνήμη Μωκίου, οὐδέχομαι μονὴν ἐν Σαφρῶ (σελ. 12—13)—21, ἐπὶ μνήμη Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, εἰς τὸν ναὸν αὐτὸν παρὰ τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν—καὶ εἰς ἄλλον, ὃν ἔκτισε Βασίλειος ὁ Μακεδὼν, ἔξω τῶν τειχῶν.

Ἰουνίου 5, λιτὴ ἐν τῷ Κάμπῳ, εἰς τὸν ναὸν Βαβύλα μάρτυρος, ἔνεκεν ἀποτυχούσης πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ πατριάρχης ἐλειτούργει, ἢ εἰς τὴν Θεοτόκον τοῦ Φόρου, ἢ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Προδρομοῦ «τῷ ὄντι πλησίον τοῦ Ἐβδόμου» (παρὰ τῷ Δημητρεύσκῃ ταῦτα)—14, ἐπὶ μνήμη Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Πηγῆς—18, ἐπὶ μνήμη Λεοντίου μάρτυρος, εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ ἔξω τῆς πύλης τῆς Πηγῆς (Σηλύβρι-καποὺ σήμερον)—29, ἐπὶ μνήμη Ἰσίδρου τοῦ ἀποστόλου, εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ ἐν Ῥηγίῳ.

Ἰουλίου 1, ἐπὶ μνήμη Βασιλείου χιτῶνος τοῦ Βαθέως Ῥύακος, εἰς τὴν μονὴν ταύτην—5, ἐπὶ μνήμη Στεφάνου μάρτυρος τοῦ εἰς τὸ Ῥήγιον Καλαβρίας—9, ἐπὶ μνήμη τῶν ἐγκαινίων τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, αὐτόθι—20, ἐπὶ μνήμη Ἠλίου προφήτου εἰς τὸν ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Πηγῶν ναὸν αὐτοῦ—καὶ εἰς διεσπῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βαθέως Ῥύακος—24, ἐπὶ μνήμη Χρηστίνης μάρτυρος ἐν Νικαίᾳ ταῖς Μεγάλαις—26, ἐπὶ τῇ μνήμῃ Συμεὼν ἀρχιμανδρίτου καὶ προσβυτέρου «ἐπέκεινα τοῦ Ἀνάπλου» (πολὺ ἄνω τοῦ Μεγ. Ῥεύματος), «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο ὁ πόλεμος εἰς Βουλγαρίαν, καὶ ὁ θάνατος Νικηφόρου τοῦ βασιλέως, καὶ ἄλλων πολλῶν, Ἰνδικτιῶνος Δ', ἡμέρας ζ'» δηλὰ δὴ, 811, Ἰουλίου 26, ἡμέρᾳ σαβᾶτω—29, ἐπὶ τῇ μνήμῃ μάρτυρος Καλλινίκου, εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ «κάτω τῆς Ἰουστινιανοῦ γεφύρας» (ὑπὸ τὸ Χαλκαλή)—καὶ ἐπὶ μνήμῃ Θεοδότης μάρτυρος, εἰς τὸν ἐν τῷ Κάμπῳ ναὸν αὐτῆς—καὶ ἐπὶ τῇ μνήμῃ Βενιαμὶν καὶ Βηρίου, εἰς τὸν παρὰ τὸ παλάτιον τοῦ Ἐβδόμου ναὸν αὐτῶν (πάσαι παρὰ τὸ Μακροχώριον).

Αὐγούστου 1, ἐπὶ μνήμη Μίνη καὶ Μινέου μαρτύρων, εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, εἰς τὸ Ἐβδόμον—2, ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τοῦ λειψάνου Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος, εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ ἐν τῷ Ζεύγματι (: ἔξω τῶν τειχῶν ;—ἴσως)—6, ἐπὶ μνήμῃ ἐγκαινίων ναοῦ ἁγίου Βικεντίου, εἰς τὸν Κάμπον—16, ἐπὶ τῇ μνήμῃ σεισμοῦ, εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου «Τὴν Νέαν Ἱερουσαλὴμ» (ἔξω τῆς Χρυσῆς Πόρτης), ὅπου ἐλειτούργει ὁ πατριάρχης—καὶ εἰς τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν, διὰ ἐξαφάνισιν τοῦ ἁγιάσματος, καὶ πάλιν ἀνάδοσιν—19, ἐπὶ μνήμῃ Μαξίμου καὶ Διομήδους εἰς «Τὴν

Νέαν Ἱερουσαλήμ»—καὶ εἰς τὸν Λευκὸν ποταμὸν (Λύκον βεβαίως τὸν ἔξωθεν ῥέοντα καὶ πληροῦντα ὕδατος τὴν τάφρον τοῦ τείχους)—20, ἐπὶ μνήμῃ Σαμουὴλ τοῦ προφήτου, εἰς τὸν παρὰ τὸ Ἑβδομον ναὸν αὐτοῦ.

Σεπτεμβρίου 2, ἐπὶ μνήμῃ ναοῦ ἁγ. Θεοδώρου, ἐν τῷ Ξεροκίρκῳ (ἔξω τοῦ τείχους, ἄνω τῶν Βλαχερνῶν)—καὶ ἐπὶ μνήμῃ Μάμαντος εἰς τὸν ναὸν, εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ, κατὰ τὴν Προποντίδα—3, ἐπὶ μνήμῃ Βασιλίσσης μάρτυρος, εἰς τὸν ναὸν τῆς Μαρίας, ἔξω τοῦ τείχους τῶν Βλαχερνῶν—4, ἐπὶ μνήμῃ Βαβύλα μάρτυρος εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ Κάμπῳ—καὶ εἰς δευτέρον ναὸν παρὰ τὸ Ἑβδομον—7, ἐπὶ μνήμῃ Πέτρου τοῦ εὐλαβοῦς, δευτέρου ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Βαθέως Ῥύακος—καὶ ἐπὶ μνήμῃ Λουκᾶ, τρίτου ἡγουμένου, εἰς τὴν μονὴν ταύτην—18, ἐπὶ μνήμῃ ἁγίου Θεοδώρου (ναοῦ, ὡς φαίνεται) «κλησίον τῆς Ἰουστινιανοῦ γεφύρας»—20, ἐπὶ μνήμῃ Θαλλελαίου καὶ Ἀρτεμιδώρου, εἰς τὸ Κοσμίδιον—ἐπὶ ἀναμνήσει σεισμοῦ λιτῆ, εἰς τὸν Κάμπον—καὶ εἰς τὴν ἐν Ἀγίῳ Ἰωάννῃ λειτουργίαν, ἐν τῷ Ἑβδόμῳ—27, Ἰγνατίου μνήμῃ τετάρτου ἡγουμένου μονῆς τοῦ Βαθέως Ῥύακος, εἰς τὴν μονὴν ταύτην.

Ὀκτωβρίου 6, ἐπὶ μνήμῃ Θωμᾶ τοῦ ἀποστόλου, εἰς τὸν ἐν Δρυπία ναὸν αὐτοῦ, πανήγυρις ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς Ἀΐκατονταετηρίδος—16, ἐπὶ μνήμῃ Ἀργγίνου, εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ κλησίον τῆς Ἰουστινιανοῦ γεφύρας—21, ἐπὶ μνήμῃ Ἰακώβου, οἰκονόμου Βαθέως Ῥύακος, εἰς τὴν μονὴν αὐτοῦ, ταύτην—29, ἐπὶ μνήμῃ Ἀννης (Εὐφημιανοῦ ἐν μετονομασίᾳ), εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἀβραμιτῶν, ἔξω τῆς Χρυσῆς Πύλης.

Νοεμβρίου 8, ἐπὶ μνήμῃ Μιχαὴλ ἀρχαγγέλου, εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βαθέως Ῥύακος—14, ἐπὶ μνήμῃ Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου, εἰς τὴν Νεάπολιν, ἄνω τοῦ Μεγ. Ῥεύματος.

Δεκεμβρίου 6, ἐπὶ τῇ μνήμῃ ἁγίου Νικολάου, εἰς τὴν μονὴν Μολυβωτοῦ, ἔξω τῆς Χρυσῆς Πύλης—9, ἐπὶ μνήμῃ Στεφάνου τοῦ ἐν τῷ Ἀγίῳ Ἀντίπα, εἰς τὸ Ῥήγιον, ἢ εἰς Ἅγιον Στέφανον—ἐπὶ μνήμῃ Συμεὼν τοῦ Στυλίου, εἰς τὴν μονὴν αὐτοῦ, κειμένην ἄνω τοῦ Μεγάλου Ῥεύματος—13, ἐπὶ τῇ μνήμῃ Εὐστρατίου, Εὐγενίου κλπ. εἰς τὸν ἐν τῇ Ζωοδόχῳ Πηγῇ ναὸν αὐτῶν—25, εἰς τὸν ναὸν τῆς μονῆς τοῦ Βαθέως Ῥύακος—27, ἐπὶ μνήμῃ Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος εἰς τὸ Ζεῦγμα (Ἀγ. Στέφανον; ἢ Ῥήγιον)—29, ἐπὶ μνήμῃ τῶν ἁγίων Νηπίων εἰς τὸ Ἑβδομον, ἐν ναῷ αὐτῶν.

Πρόσθετες τῇ **Παρασκευῇ**, τῆς ἑβδομάδος τοῦ Πάσχα (μετὰ τὴν ἸΓ' ἑκατονταετηρίδα) καὶ τῇ **Πέμπτῃ** τῆς Ἀναλήψεως ἐν τῷ ναῷ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς—καὶ (μετὰ τὴν ἸΓ') πανήγυριν εἰς τὸν ναὸν τῆς **Ἁγίας Τριά-Θ ρ α κ ι κ α Ζ'.**

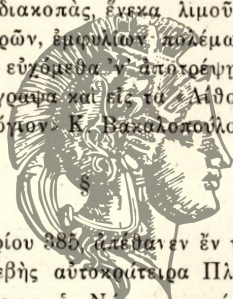
δος τοῦ Περγδικάρη, κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν, ἔξω τῆς πύλης Μεβλεβιχανέ.

§

Εἶχον λοιπὸν ἐξήκοντα σχεδὸν ἀφορμὰς «οἱ τὰς εἰσόδους μεταδιώκοντες» κωνσταντινοπολῖται ἵνα ἐξέρχωνται ἔξω τῶν τειχῶν «εἰς θρακῶας χώρας». Ἰσως ἦσαν περισσότερα τὰ μέρη, εἰς ἃ μετέβαινον, ἀγνοοῦμεν δὲ εἰ ἔκειντο ταῦτα ἔξω τῆς Πόλεως. Ἰπτόηχνα, λόγου χάριν, Κεντουκέλαι, Κατησία, Πτελούδιον, Ἀμβλυνόπου, Λόγγοι, Πέτρα, Πίσσα, Μαριαναί, Πετρογέφυρα, Λυμπιδαρίου καὶ τὰ παρόμοια. Συχνότερας εἶχον τὰς ἐπισκέψεις τὸ Ἐβδομον, καὶ ἡ μονὴ τοῦ Βαθέως Ῥύακος, οἱ δὲ εὐλαβεῖς μετέβαινον, ὡς ἡ Ἄννα Κομνηνὴ μαρτυρεῖ, κατὰ κυριακὴν, διημερεύοντες καὶ διανυκτερεύοντες ἐν αὐτῇ.

Δυστυχῶς, τὰ «μεταστάσιμα» καὶ τὰ «προσκυνήματα» ταῦτα πολλὰς ὑφίσταντο ἀναστολὰς καὶ διακοπὰς, ἕνεκα λιμοῦ, λοιμοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ, ἐπιδρομῆς ἐχθρῶν, ἐμφυλίων πολέμων, πάντων δηλαδὴ τῶν δεινῶν, δι' ἃ πρὸς Θεὸν εὐχόμεθα ἵνα ἀποτρέψη ἀφ' ἡμῶν αὐτὰ μνείαν δὲ συντομωτάτην αὐτῶν ἔγραψα καὶ εἰς τὸ Ἀθῶν καὶ Κεράμια καὶ εἰς τὸ «Ἀνατολικὸν Ἡμερολόγιον» Κ. Βακαλοπούλου τοῦ 1896.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὅτε, τῇ 14 Σεπτεμβρίου 885, ἀπέθανεν ἐν τινι θρακικῇ χωρίῳ, λεγομένῳ Σκότουμον, ἡ εὐσεβὴς αὐτοκράτειρα Πλακίλλα, σύζυγος Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, Γρηγόριος ὁ Νύσσης παρέσχεεν εἰκόνα Θράκης πασχούσης, ἐν ὀλίγοις στίχοις (Migne Πατρ. τ. 46, στ. 884), καὶ τὰ λόγια ταῦτα παρατίθενται ἐνταῦθα ἐπίλογος ἐπίκαιρος. «*ὦ Θράκη, τὸ φευκτὸν ὄνομα! ὦ δυστυχὲς χωρίον· ἔθνος ἐκ συμφορῶν γνωριζόμενον! ὦ πρότερον μὲν πολεμίῳ πυρὶ ταῖς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομαῖς δηωθείσα, νῦν δὲ τὸ κεφάλαιον τῆς κοινῆς συμφορᾶς ἐν ἑαυτῇ δεξαμένη*».

Ἀθῆναι, Ἰουλίῳ τοῦ 1935

ΣΗΜ. Τέσσαρας ἐπιταφίους ἐπιγραφὰς ἐκ τοῦ νεκροταφείου τῆς Ἀφαιείας, ἀνευρεθείσας τῇ 1893, βυζαντινάς, ἐξέδωκα ἐν «Βυζαντινῷ Ἑορτολογίῳ» (σ. 101-102). Ἀπεικόνισμα τῶν λειψάνων τοῦ βυζαντ. φρουρίου τῆς Ἀφαιείας ἔγραψεν ὁ μακαρίτης ἀρχιτέκτων Πάτροκλος Καμπανάκης, ὁ καὶ τὰς διαστάσεις αὐτοῦ σημειώσας.